

УДК 37.01:001.895

ДОСЛІДНИЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА В УМОВАХ
УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

©Бачісва Л.О.

Українська інженерно-педагогічна академія

Інформація про автора:

Бачісва Лариса Олександрівна: ORCID: 0000-0002-0188-6638; bachievalarisa@gmail.com, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри «Педагогіки, методики та менеджменту освіти», Українська інженерно-педагогічна академія; вул. Університетська, 16, м. Харків, 61003, Україна.

У статті наведені результати теоретичного дослідження щодо визначення поняття дослідницька компетентність викладача в умовах впровадження інноваційних технологій навчання. Проведений аналіз поняття “дослідницька компетентність” в послідовності від його розуміння, визначення та структури у системі загальноосвітньої, професійно-технічної, вищої та післядипломної освіти. Наведені її особливості у контексті здійснення дослідження за результатами впровадження інноваційних технологій навчання.

Компонентно-структурний аналіз поняття дозволив визначити складові: когнітивна, операційно-технологічна, діяльнісна, особистісна, мотиваційно-ціннісна та рефлексивна. В статті приведені характеристики кожної зі складових. Наведений аналіз чотирьох груп знань та умінь, які є підґрунтям для формування дослідницької компетентності педагога в умовах впровадження інноваційних технологій навчання. Визначений зміст груп дослідницьких знань та умінь: інформаційно-аналітичні, модельно-проектувальні, експериментально-вимірювальні та оцінювально-рефлексивні. Доведено, що дослідницька компетентність є обов'язковою якістю педагога як такою, що забезпечує інноваційність професійної діяльності викладача, оскільки інновації є результатом наукових пошуків, аналізу, узагальнення педагогічного досвіду.

Ключові слова: дослідницька компетентність, інформаційно-аналітичні, модельно-проектувальні, експериментально-вимірювальні, оцінювально-рефлексивні уміння.

Бачісва Л.А. “Исследовательская компетентность преподавателя в условиях внедрения инновационных технологий обучения”.

В статье приведены результаты теоретического исследования по определению понятия исследовательская компетентность преподавателя в условиях внедрения инновационных технологий обучения. Проведенный анализ понятия “исследовательская компетентность” в последовательности от его понимания, определения и структуры в системе общеобразовательной, профессионально-технического, высшего и последипломного образования. Приведенные ее особенности в контексте осуществления исследования по результатам внедрения инновационных технологий обучения.

Компонентно-структурный анализ понятия позволил определить составляющие: когнитивная, операционно-технологическая, деятельностная, личностная, мотивационно-ценностная и рефлексивная. В статье приведены характеристики каждой из составляющих. Приведенный анализ четырех групп знаний и умений, которые являются основой для формирования исследовательской компетентности педагога в условиях внедрения инновационных технологий обучения. Определено содержание групп исследовательских знаний и умений: информационно-аналитические, модельно-проектировочные, экспериментально-измерительные и оценочной-рефлексивные. Доказано, что исследовательская компетентность является обязательным качеством педагога как таким, что обеспечивает инновационность профессиональной деятельности преподавателя, поскольку инновации являются результатом научных поисков, анализа, обобщения педагогического опыта.

Ключевые слова: исследовательская компетентность, информационно-аналитические, модельно-проектировочные, экспериментально-измерительные, оценочно-рефлексивные умения.

L. Bachiiëva "Research competence of the educator under the conditions of the introduction of innovative teaching technologies"

The article presents the results of theoretical research on the definition of the concept of the pedagogue's research competence in the context of the introduction of innovative teaching technologies. The analysis of the concept of "research competence" in the sequence from its understanding, definition and structure in the system of general, vocational, higher and postgraduate education is carried out. Its peculiarities are presented in the context of carrying out research basing on the results of the introduction of innovative teaching technologies.

A component-structural analysis of the concept allowed the researcher to identify cognitive, operational-technological, activity-based, personal, reflexive, motivational and value-oriented components. The article presents characteristics of each of the above-named components, analyzes four groups of knowledge and skills that form the basis for the development of the pedagogue's research competence under the conditions of introducing innovative teaching technologies, and defines the content of the groups of research knowledge and skills: informational and analytical, modeling and design, experimental and measuring, evaluative and reflexive. Research competence is proved to be a necessary quality of the educator as it provides the innovativeness of the pedagogue's professional activity since innovations are the result of scientific researches, analysis, and generalization of former educational experience.

Keywords: research competence, informational and analytical, modeling and design, experimental and measuring, evaluative and reflexive skills.

Постановка проблеми. Зміни в сучасній системі освіти України зумовлені тим, що сучасні студенти належать до нового типу людини – людини інформаційного суспільства. Ступінь упровадження актуальних освітніх технологій значною мірою розкриває ґрунтовність та обсяги розвитку суспільства, цей процес має пронизувати всі структурні елементи освітньої системи. Саме тому впровадження інновацій в освітній процес забезпечить вирішення більшості завдань, що стоять перед Україною сьогодні та в майбутньому.

Прийняття Закону "Про освіту" (2017) дозволило окреслити основні ідеї та принципи побудови освіти в майбутньому. Відповідно до Закону "Про освіту", передбачається академічна свобода, яка полягає у самостійності і незалежності учасників освітнього процесу під час провадження педагогічної, науково-педагогічної, наукової та/або інноваційної діяльності, що здійснюється на принципах свободи слова, думки і творчості, поширення знань та інформації, вільного оприлюднення і використання результатів наукових досліджень з урахуванням обмежень. Особливої уваги потребує реалізація поняття "освітня послуга", яке визначається як "...комплекс визначених законодавством, освітньою програмою та/або договором дій суб'єкта освітньої діяльності, що мають визначену вартість та спрямовані на досягнення здобувачем освіти очікуваних результатів навчання"[4, с.2]. Реалізація такої діяльності не можлива без розроблення, впровадження та дослідження результатів реалізації інноваційних технологій навчання.

Поєднання різних технологій у процесі навчання в закладах професійної освіти, визначення доцільності їх упровадження – одне з основних завдань сучасного педагога. Інноваційність має характеризувати професійну діяльність кожного педагога, оскільки інновації є результатом наукових пошуків, аналізу, узагальнення педагогічного досвіду. Педагог, який упроваджує інновацію, створює особливе ефективне освітнє середовище. В інноваційному освітньому просторі педагог має реалізувати такі завдання: спрямовувати навчально-виховний процес на особистість того, хто навчається; вибудовувати свою професійну діяльність із метою реалізації кожним студентом (учнем) можливостей для самостійного високоефективного розвитку; визначити проблематику і зміст професійної та

особистісної підготовки; актуалізувати необхідність створення педагогічних систем, які зорієнтовані на інноваційну діяльність; здійснити пошук нових підходів із метою впровадження інноваційних методів, форм, засобів роботи [7].

Реалізація зазначених завдань можлива за умови здійснення дослідницької діяльності щодо: характеристик особистості студента, дидактичних складників методик та технологій навчання; наукового обґрунтування, розроблення та впровадження особистих інноваційних технологій; визначення ефективності впроваджених інновацій. У такому контексті слід розглянути сутність поняття “дослідницька компетентність” педагога та встановити її складові у відповідності до здійснення досліджень під час розроблення, аналізу та представлення результатів застосування інноваційних технологій навчання у професійній освіті.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз психолого-педагогічної літератури вітчизняних та зарубіжних авторів С. Вітвицька, В. Волканова, Л. Голуб, Т. Кокшарова, Н. Кульміна, Е.Скибицкий, Д.Стеченко, М. Шашкіна свідчить, що поняття “дослідницька компетентність” з’явилося на початку 90-х років та досі не знайшло єдиного визначення та розуміння, особливо в контексті дослідження результатів впровадження інноваційних технологій навчання.

Для вирішення проблеми визначення переліку дослідницьких знань та вмінь нами проведено аналіз наукових праць, в яких розкрито: проблеми формування дослідницьких знань та вмінь у навчальній діяльності С. Артюх, Л. Бачієва, Г. Горелікова, Г. Кловак, Т. Кокшарова, В. Крутов, В. Мигаль, А. Пригодій, В. Сидоренко, О. Суворин, О. Терехіна, А. Усова, Г. Шевелева; особливості науково-дослідницької роботи студентів у ВНЗ Л. Кобилянська, Н. Погребняк та ін.

Особистісні якості дослідника розглянуті в роботах С. Вітвицької, Т. Волобуєвої, О. Гури, Т. Єжова, Н. Масюкової, В. Мигала, Е. Нікітіна, В. Розіна та ін.

Постановка завдання. Метою статті є визначення поняття дослідницька компетентність педагога в умовах впровадження інновацій в освіті, встановленні її складових.

Виклад основного матеріалу. Проведемо аналіз поняття “дослідницька компетентність” у послідовності від його розуміння, визначення та структури в системі загальноосвітньої, професійно-технічної, вищої та післядипломної освіти.

У дослідженнях В. Волканова визначає, що дослідницька компетентність полягає в застосуванні наукових методів вивчення педагогічних явищ, фактів для вироблення нових знань про закономірності, структуру та зміст технології навчання та виховання [2].

Розглядаючи дослідницьку діяльність студентів педагогічного ВНЗ, М. Шашкіна та Г. Бакачук визначили, що дослідницька компетентність – інтегративна характеристика особи, що передбачає володіння методологічними знаннями, технологією дослідницької діяльності, визнання їх цінності і готовність до їхнього використання в професійній діяльності [10].

Під поняттям компетентність студента в науково-дослідницькій діяльності С. Вітвицька розуміє спеціальні і загальнонаукові знання, які служать методологічною основою для організації та проведення дослідження; загальнонаукові, дослідницькі вміння (організувати власну розумову діяльність, здійснювати літературний пошук, бібліографічний огляд наукових джерел, обґрунтовувати актуальність теми дослідження, чітко визначати мету і завдання дослідження, оперувати понятійним апаратом, визначати об’єкт, предмет дослідження, формувати гіпотезу, доводити або спростовувати її достовірність, обґрунтовувати наукову новизну і практичну значущість дослідження, оформляти результати дослідження в числових і графічних формах, захищати результати свого дослідження) [1].

Дослідниця [1] вказує на необхідність володіння технологією наукового дослідження, яка передбачає використання системного підходу до організації наукового дослідження; встановлює наявність чотирьох рівнів готовності студентів до науково-дослідницької діяльності. Дослідницька компетентність є необхідною умовою для особистісно-

професійного розвитку, бо зумовлює здатність майбутнього фахівця до неперервної самоосвіти та саморозвитку, його готовність до активної творчої професійної діяльності. Структуру дослідницької компетентності складають три компоненти: когнітивно-операційний, мотиваційний, комунікативний.

Когнітивно-операційний компонент включає: наявність знань про організацію дослідницької діяльності, здійснення саморегуляції, самоаналізу та самоконтролю; володіння дослідницькими вміннями та навичками, що дозволяють формулювати проблему, планувати систему дій, які скеровані на її вирішення, використовувати методи дослідження та аналізу сутності об'єкту. Цей компонент характеризується направленістю на розвиток внутрішньої та зовнішньої самоорганізації майбутнього фахівця та зумовлює здатність самостійно конструювати знання, вибудовувати індивідуальної траєкторії самоосвіти, тим самим забезпечувати прогрес у когнітивному та культурному розвитку особистості. Мотиваційний компонент визначає потребу в пізнанні дій самого себе та в сукупності з когнітивно-операційним зумовлює емоційно-ціннісні відносини до процесу пізнання та дослідження. Мотиваційний компонент характеризує усвідомлення необхідності розвитку дослідницької компетентності як компоненту майстерності сучасного професіоналізму в результаті рефлексії та самооцінки особистого рівня дослідницької компетентності. Рефлексія спричиняє появу тенденції розвитку мотиву самовдосконалення в дослідницькій діяльності, оскільки констатація наявності чи відсутності знань про дослідницьку діяльність, дослідницькі вміння та навички є стимулом розвитку. Комунікативний юкомпонент включає вміння формулювати, аргументовано висловлювати свою точку зору на проблему та обстоювати її в конструктивному діалозі, толерантність до чужої думки, здатність до безперервного внутрішнього діалогу із самим собою та відтворення в міжособистісному діалозі [1].

Розглядаючи компетентність дослідника-початківця на основі сутності науково-дослідницької діяльності, Е. Скибицький та І. Скибицька визначають компоненти, на основі ступеня розвиненості яких робиться висновок про його компетентність у галузі проведення дослідницьких робіт. Компоненти компетентності дослідника-початківця: мотиваційний компонент розглядається як сукупність мотивів особистості та важливіша характеристика її придатності до творчої наукової праці. Основне значення для наукової роботи мають інтерес до пізнання, що формується на основі усвідомленої мотивації; гностичний компонент передбачає формування спрямованості особистості майбутнього фахівця на творче здійснення професійної діяльності, її дослідницький характер; комплекс методологічних знань науково-дослідницької діяльності, а також умінь та особистісних якостей дослідника; досвіду безпосередньої науково-дослідницької діяльності студентів; діяльнісний компонент, направлений на самостійну роботу, саморозвиток особистості, її активного творчого початку та виражається в таких дослідницьких вміннях та навичках: бачення проблеми; її коротке та точне вираження; формулювання гіпотези; планування, збір, аналіз та синтез отриманих даних; побудова узагальнень та висновків, оформлення та презентація результатів наукового дослідження [8].

Таким чином, компетентність дослідника-початківця розглядається як єдність психологічної, теоретико-методологічної та технологічної готовності до здійснення науково-дослідницької діяльності особистості, що несе відповідальність за її якість.

У своїх дослідженнях Н. Кузьміна, розглядаючи професійно-педагогічну компетентність викладача, встановлює наявність спеціальної компетентності, що ґрунтується на його науковій компетентності. Наукова компетентність, за визначенням Н. Кузьміної, включає дві сторони: перша – знання науки, представником якої є людина (її історії, методології та методів дослідження, володіння системою понять цієї науки); друга – навички та вміння використовувати наукові знання на практиці саме в цій галузі, яку наука досліджує. Для забезпечення трансформації наукових знань у засіб вирішення педагогічних задач необхідним є володіння науково-педагогічною компетентністю [5, с.90-91].

Таким чином, науково-педагогічна компетентність передбачає володіння мистецтвом перетворення науки в засіб виховної дії на особистість іншої людини. А це вимагає вміння трансформації наукових знань у засоби вирішення педагогічних задач.

За визначенням Л. Тархан, науково-дослідницька компетентність викладача технічних дисциплін – володіння науковими методами вивчення педагогічних явищ, фактів для вироблення нових знань про закономірності, структуру та зміст, технології навчання та виховання. Критеріями оцінки якої є бачення проблеми, пошук способів вирішення; системність мислення; схильність до моделювання, проектування, прогнозування, створення особистих варіантів рішення навчальних та професійних задач [9, с. 208].

Провівши дослідження науково-дослідницької діяльності викладача як такої, що “... дозволяє пізнавати, прогнозувати та перетворювати дійсність; удосконалювати професійну компетентність протягом всього життя, мобілізуючі отримані знання та уміння, що формуються, на пошук нових задач, які виникають; приймати обґрунтовані професійні рішення; формувати суб’єктивну позицію учня” [9, с. 228], дослідниця вказує на головну задачу підготовки викладача в системі безперервної педагогічної освіти – формування науково-дослідницької компетентності. Зазначається, що науково-дослідницька компетентність – провідна якість сучасного викладача – викладача-дослідника, який займається науково-дослідницькою діяльністю та організує педагогічний процес за результатами своїх досліджень.

Розглядаючи дослідницьку компетентність педагога в системі додаткової освіти, Л. Голуб визначає, що це – характеристика особи педагога, що означає володіння вміннями і способами дослідницької діяльності на рівні технології в цілях пошуку знань для вирішення освітніх проблем, побудови освітнього процесу відповідно до мети професійно-педагогічної діяльності – цінностей-цілей сучасної освіти, місії освітньої установи, бажаного освітнього результату [3].

У своїх дослідженнях Ю. Комарова визначає наявність професійно-наукової компетентності складовими якої є: професійна наукова компетенція, компетенція в науковому спілкуванні, освітня компетенція [6]. Професійна наукова компетенція характеризує стан професійних наукових знань, а також рівень сформованості професійно-наукових навичок і вмінь. Таким чином, професійна наукова компетенція являє собою інтегративну єдність структурних блоків, наповнення яких у своїй сукупності відображає змістовну сторону даної компетенції. До таких блоків віднесені: когнітивний компонент; прогностичний компонент; організаційний компонент. Наступною складовою професійно-дослідницької компетентності є компетенція в науковому спілкуванні. У рамках компетенції в науковому спілкуванні дослідниця виділила три основні структурних частини: комунікативний компонент; інтерактивний компонент; перцептивний компонент. Останнім компонентом науково-дослідницької компетентності, за визначенням Ю. Комарової, є освітня компетенція, яка в більшості своїй націлена на формування здатності в науковців ефективно керувати своєю навчальною діяльністю, оптимально і компетентно регулюючи її якісний зміст і кількісний об’єм. Вивчення структури навчальної діяльності дослідницею зумовило виділення в рамках освітньої компетенції таких складових: самоорганізуючий компонент; компонент рефлексії; коректуючо-регулюючий компонент.

Визначаючи рівні сформованості компетентності, дослідниця встановила, що вони повинні визначати якісний склад стану, який визначається мірою розвитку здібностей фахівця діяти при виконанні своїх обов’язків, та кількісні об’єми, що відповідають конкретним умовам ситуації професійної діяльності [6].

Таким чином, дослідницька компетентність педагога в умовах упровадження інновацій в освіті — це інтегрована характеристика особистості, що передбачає володіння методологічними знаннями, методикою дослідницької роботи щодо розроблення, реалізації та оцінки результатів застосування інноваційних технологій навчання.

Тобто дослідницька компетентність є характеристикою, що включає в себе відповідні знання, уміння та особистісні якості, які необхідні для виконання дослідницької роботи в

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ

процесі розроблення, реалізації та оцінки результатів застосування інноваційних технологій навчання у професійній освіті.

Компонентно-структурний аналіз поняття “дослідницька компетентність” [1, 2, 3, 5, 6, 7, 8,9, 10] дає підстави конкретизувати його складові:

– когнітивна складова – сукупність психолого-педагогічних і дослідницьких знань, оволодіння якими забезпечує здійснення дослідницької діяльності щодо розроблення, реалізації та оцінки результатів застосування інноваційних технологій навчання;

– операційно-технологічна складова – сукупність умінь та навичок практичного рішення дослідницьких задач щодо розроблення, реалізації та оцінки результатів застосування інноваційних технологій навчання;

– діяльнісна складова – практичний досвід застосування знань та вмінь із метою реалізації дослідницької діяльності щодо розроблення, реалізації та оцінки результатів застосування інноваційних технологій навчання;

– особистісна складова – сукупність важливих для дослідницької діяльності особистісних якостей;

– мотиваційно-ціннісна складова дослідницької компетентності забезпечує спрямованість фахівця на здійснення дослідницької діяльності з метою розроблення, реалізації та оцінки результатів застосування інноваційних технологій навчання;

– рефлексивна складова – аналіз та узагальнення результатів застосування інноваційних технологій навчання, саморефлексія.

Аналіз джерел наукової інформації дозволив установити чотири групи знань та вмінь, які є підґрунтям для формування дослідницької компетентності педагога в умовах упровадження інноваційних технологій навчання. Групи та зміст дослідницьких знань та вмінь необхідних для розроблення, реалізації та оцінки результатів застосування інноваційних технологій навчання наведені в табл. 1.

Таблиця 1

Когнітивна та операційно-технологічна складові дослідницької компетентності

№	Групи знань та умінь	Зміст знань та умінь
1	2	3
1	Інформаційно-аналітичні	Уміння збирати інформацію з визначеної проблеми освітнього процесу: пошук джерел наукової інформації з інноваційних технологій, аналіз наукової інформації з інноваційних технологій; уміння виділяти протиріччя та проблему освітнього процесу: визначення проблеми, об'єкта та предмета дослідження; уміння виділяти інформацію з науково-педагогічної теорії: визначення напрямку, гіпотези та концепції розроблення та впровадження інноваційних технологій.
2	Модельно-проектувальні	Уміння формувати цілі та задачі розроблення та впровадження інноваційних технологій: встановлення чинників, що впливають на причинно-наслідкові результати стану об'єкта, визначення параметрів дослідження та мети, формулювання емпіричних та теоретичних завдань; уміння здійснювати педагогічне моделювання: побудова ієрархічної, структурно-функціональної, діагностичної, організаційно-управлінської моделі; уміння розробляти проекти застосування інноваційних технологій: опис, виконавці, визначення цільової аудиторії, пошук партнерів, етапи та календарний план виконання проекту; бюджет; визначення результатів, які очікуються; ризики та заходи щодо їх зниження; перспективи розвитку проекту; розроблення проектної документації (проектна тека); визначення способів презентації та захисту проекту.

Продовження таблиці 1

1	2	3
3	Експериментально-вимірвальні	Уміння складати програму експерименту щодо впровадження інноваційних технологій: розробка робочого плану виконання експерименту, формулювання його цілі; уміння визначати кількісні та якісні характеристики об'єкта: визначення критеріїв та показників; уміння визначати методи та засоби проведення експериментальних робіт під час впровадження інноваційних технологій: підготовка методики та розробка робочого плану проведення експерименту; уміння використовувати методи обробки результатів експерименту щодо впровадження інноваційних технологій: теоретичні, статистичні.
4	Оцінювально-рефлексивні	Уміння оцінювати теоретичне значення результатів впровадження інноваційних технологій: аналіз результатів дослідження та їх узагальнення; уміння визначати практичне значення результатів впровадження інноваційних технологій: використання методів верифікації, встановлення можливості впровадження у практику роботи закладів професійної освіти; уміння оформлювати заявку на авторське право: виявлення суті авторського права, оформлення заявки на отримання авторського права.

Діяльнісна складова передбачає системне впровадження інноваційних технологій навчання, поєднання різних видів освітніх технологій за результатами здійсненої дослідницької діяльності.

Мотиваційно-ціннісна складова дослідницької компетентності забезпечує спрямованість фахівця на здійснення дослідницької діяльності з метою розроблення, реалізації та оцінки результатів застосування інноваційних технологій навчання та характеризується: усвідомленням ролі дослідницького компоненту професійної діяльності для власних інноваційних пошуків і відкриттів; інтересом до дослідницької діяльності технологій навчання з метою їх актуалізації, узагальнення, поєднання у відповідності до педагогічних проблем сучасної професійної освіти; активністю, ініціативністю в дослідницькій діяльності з метою переосмислення та вдосконалення технологій навчання; ухвалення позиції дослідника як значущої для особистості сучасного педагога.

Розглядаючи особистісні якості дослідника, слід відзначити такі, як: активність розумового життя, що полягає в постійному пошуку істини в поєднанні з неминучими сумнівами; душевну концентрацію, що здійснюється за векторами возз'єднання з минулим, пізнання себе в теперішньому і будівництво свого майбутнього; пріоритет свідомості над існуванням, що передбачає формування в собі переваг до духовно-інтелектуального життя в протиставленні кар'єрним та іншим соціальним настановам; добровільне та усвідомлене залучення у вирішення актуальних гуманітарних проблем сучасності, що сконцентровані на внутрішньому світі, деформування свідомості, відчуження від культури, нездатність ототожнювати себе з базовими життєвими цінностями, інверсії духовних ідеалів і втрати сенсу життя, відсутність індивідуальної перспективи, необхідності перетворення культури науково-дослідної діяльності з безособової форми загальності в особисту культуру; духовну повагу до себе, в основі якої є: правильне сприйняття себе, а не ілюзії чи хвороблива зарозумілість, духовне достоїнство, а не зовнішній знак колишніх переваг, особистий акт самоствердження; відчуття власної духовної гідності, що формується на основі самостійного особистого і одночасно ціннісно-наочного досвіду та ін.

Основними психологічними рисами діяльності вчених, на думку Д. Стеченко, О. Чмир, є: працелюбність, ерудованість, особиста ініціатива, критичне осмислення досягнень науки.

У своїх дослідженнях Т. Мартинюк та Л. Олійник визначають домінуючі якості педагога-новатора: на початковому етапі – успішність, пізнавальна активність, дисциплінованість, організованість та ініціативність; на середньому – самостійність, ініціативність як здатність до наукової роботи; на заключному – успішність і творча активність, а на професійному – організованість, пізнавальна і творча активність.

Отже, особистісну складову дослідницької компетентності характеризують якості: самостійність, креативність, організованість, пізнавальна та творча активність.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналіз психолого-педагогічної літератури дозволив встановити, що дослідницька компетентність педагога в умовах впровадження інновацій в освіті — це інтегрована характеристика особистості, що передбачає володіння методологічними знаннями, методикою дослідницької роботи щодо розроблення, реалізації та оцінки результатів застосування інноваційних технологій навчання. Компонентно-структурний аналіз поняття “дослідницька компетентність” дає підстави конкретизувати його складові: когнітивна складова – сукупність психолого-педагогічних і дослідницьких знань, оволодіння якими забезпечує здійснення дослідницької діяльності щодо розроблення, реалізації та оцінки результатів застосування інноваційних технологій навчання; операційно-технологічна складова – сукупність умінь та навичок практичного рішення дослідницьких задач щодо розроблення, реалізації та оцінки результатів застосування інноваційних технологій навчання; діяльнісна складова – практичний досвід застосування знань та вмінь із метою реалізації дослідницької діяльності щодо розроблення, реалізації та оцінки результатів застосування інноваційних технологій навчання; особистісна складова – сукупність важливих для дослідницької діяльності особистісних якостей; мотиваційно-ціннісна складова дослідницької компетентності забезпечує спрямованість фахівця на здійснення дослідницької діяльності з метою розроблення, реалізації та оцінки результатів застосування інноваційних технологій навчання; рефлексивна складова – аналіз та узагальнення результатів застосування інноваційних технологій навчання, саморефлексія. Подальші дослідження будуть спрямовані на розроблення засобів реалізації дослідницької діяльності за результатами впровадження інноваційних технологій навчання.

Список використаних джерел:

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи : підруч. за модуль-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури / С.С. Вітвицька. – Київ: ЦНЛ, 2006. – 316 с.
2. Волканова В.В. Компетентнісний підхід. Компетентність – це ... / В. В. Волканова//Управління школою.– 2009. –№ 7.– С.6.
3. Голуб Л.А. Формирование исследовательской компетентности педагога в системе дополнительного образования :автореф.дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02 / Л. А. Голуб. – Ижевск, 2006. – 20с.
4. Про освіту [Електронний ресурс] : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. – Назва з екрана. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 13.11.2017).
5. Кузьмина Н.В. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения / Н.В. Кузьмина. – М.: Высш. шк., 1990. – 119с.
6. Комарова Ю.А. Дидактическая система формирования научно-исследовательской компетентности средствами иностранного языка в условиях последилового образования:автореф. дис. ... д-рапед. наук : спец. 13.00.02. / Ю.А. Комарова. – М., 2010. – 49 с.
7. Мартинюк Т. Професійне зростання педагога як індикатор інноваційної діяльності навчального закладу [Електронний ресурс] / Т. Мартинюк, Л. Олійник// Народна освіта.електрон. наук. фах. вид. – Назва з екрана. – Режим доступу : https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=3850
8. Скибицкий Э.Г. Формирование компетентности начинающего исследователя / Э. Г. Скибицкий, И.Ю.Скибицкая // Инновации в образовании. – 2007. – № 9. – С.80-90.

9. Тархан Л.З. Дидактическая компетентность инженера-педагога: теоретические и методические аспекты: монография/ Л. З. Тархан.– Симферополь: КРП Изд-во “Крымучпедгиз”, 2008.–442 с.

10. Шашкина М.Б. Формирование исследовательской деятельности студентов педагогического вуза в условиях реализации компетентностного подхода: монография / М. Б. Шашкина, А.В. Багачук; Красноярск., гос. пед. ун-т им. В.П. Астафьева. – Красноярск, 2006.– 240 с.

References

1. Vitvytska, SS 2006, *Osnovy pedahohiky vyshchoi shkoly*, [Fundamentals of higher education pedagogy] TsNL, Kyiv.

2. Volkanova, VV 2009, ‘Kompetentnisnyi pidkhdid. Kompetentnist – tse ...’, [Competency approach. Competence is ...] *Upravlinnia shkoloiu*, no. 7, pp. 6.

3. Golub, LA 2006, ‘Formirovanie issledovatel'skoj kompetentnosti pedagoga v sisteme dopolnitel'nogo obrazovanija’, [Formation of research competence of the teacher in the system of additional education] *Kand.ped.n. abstract*, Izhevsk.

4. Prezydent Ukrainy 2017, *Zakon Ukrainy Proosvitu vid 05.09.2017 r. no. 2145-VIII*, viewed 13 November 2017, [About education since 05.09.2017 r. no. 2145-VIII, viewed 13 November 2017] <<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>>.

5. Kuzmina, NV 1990, *Professionalizm lichnosti prepodavatelja i mastera proizvodstvennogo obuchenija*, [Professionalism of the personality of the teacher and the master of production training] *Vysshaja shkola*, Moskva.

6. Komarova, JuA 2010, ‘Didakticheskaja sistema formirovanija nauchno-issledovatel'skoj kompetentnosti sredstvami inostrannogo jazyka v uslovijah posleddiplomnogo obrazovanija’, [Didactic system of formation of research competence by means of a foreign language in conditions of postgraduate education] *Doct.ped.n. abstract*, Moskva.

7. Martyniuk, T & Oliinyk, L 2016, ‘Profesiine zrostantia pedahoha yak indykator innovatsiinoi diialnosti navchalnoho zakladu’, [Professional growth of the teacher as an indicator of innovative activity of the educational institution] *Narodnaosvita*, iss. no. 1 (28), <https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=3792>.

8. Skibickij, JeG & Skibickaja, IJu 2007, ‘Formirovanie kompetentnosti nachinajushhego issledovatelja’, [Forming the competency of a novice researcher] *Innovacii v obrazovanii*, no. 9, pp. 80-90.

9. Tarhan, LZ 2008, *Didakticheskaja kompetentnost inzhenera-pedagoga: teoreticheskie i metodicheskie aspekty*, [Didactic competence of the engineer-teacher: theoretical and methodical aspects] *KRP Izdatelstvo Krymuchpedgiz*, Simferopol.

10. Shashkina, MB & Bagachuk, AV 2006, *Formirovanie issledovatel'skoj dejatel'nosti studentov pedagogicheskogo vuza v uslovijah realizacii kompetentnostnogo podhoda*, [Formation of research activities of students of a pedagogical university in the context of the implementation of a competence approach] *Krasnojarskij gosudarstvennyj pedagogicheskij universitet imeni V. P. Astafeva*, Krasnojarsk.

Стаття надійшла до редакції 30.11.2017р.